

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 irttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ czímzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ád felvilágosítást.

„Kis hirdetések“-ben minden szó 2 kr., egyleti tagoknak 1 kr, lakcimmal minden közlés után még 30 kr.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Báró Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor, felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Havi emlékeztető: Martius. — A határutak szabályozása és rendezése Gróf Schweinitz Gyula. — A gipsz trágyaképesége. Szántó-vető. — Id. Zeyk Dániel. † — Az erdélyrészi megyék 1885-ik évi össztermésének eredménye. — Az aszalt szilva hiányos csomagolása. — A lovak korai megrokkánásáról. — Az első megyei pince-egylet. — Milyen mélyre rakjuk a vetőmagot? — Elővigyázat tenyésztők vásárlásánál. — A gazdasági növények vetési idejének meghatározása. — Nagy-enyedi gyümölcsészeti egylet. — Jó alkalom gépészek szerzésére. — Értesítés pályázati ügyben. — Állattenyésztési szabályrendelet. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Havi emlékeztető.

Martius.

Ház és udvar. Eddig rendbe nem hozott gazdasági eszközök: eke, borona, fogas, henger, magtakaró, porhanyító — kijavítandók.

A gazdasági személyzet lizttel ellátandó, nehogy a sürgős tavaszi munkaidőben malombajárrással dologidőt mulasszanak.

Vetőmagot rostáltatunk, vagy ha nincs: sietve beszerezziük.

Mindazon ügyeket kiegyenlítjük és elintézzük, melyek a gazdaság vezetőjét a bekövetkezendő tavaszi munkától elvonhatnák.

Szántóföld. Hóolvadás után, mihelyt a föld fagyja fölengedt és a talaj elérte a kellő szárazsági fokot, szántáshoz, vetéshez fogunk. Legelső sorban az őszi ugarok vettettek be. Általános szokás az őszi ugarra vetett magot egyszerűen befogasolni, mindenestre czélszerűbb hatású (Benkő-féle) magtakaróval a fogas munkáját helyesíteni.

Vethetünk tavaszbuzá, tavaszrozot, árpát, zabot, tavaszrepcczét, mustárt, borsót, disznóbabot, burgundi répát, festő rezedát és festő csülleget; takarmánynak pedig zabos bükkönyt. Luczernamagot árpával, zabbal, mint védnövényvel kell vetni, de egy negyeddal ritkábban.

Az őszi vetések nagy figyelemben részesülnek; laza állományu homokos vagy felette trágyás talajok, továbbá szőlnek fekvő oldalos helyek meghengereztetnek, ezzel a fagy által felszívott és a talajban lazán álló növénygyökerek a földbe visszanyomódnak és a kiszáradástól megóvatnak.

Kötött, eső és hó által összenyomott, megkérgeződött talajokban az őszivetés megfogasoltatik, ne sajnáljuk a fogással ki-

tépett néhány buzaszálát; ez a fogasolás után bekövetkezendő bokrosodás és bujább fejlődés által tisztesen térül meg. Minél sajnálatraméltóbb külszint mutat tavaszkor megfogasolt őszivetésünk, annál inkább sikerült miveletünk.

Rét és kaszáló. Nedves időben minden legeltetés szigoruan tiltatik. Árkok kijavítandók vagy újra ásandók, hogy az utról senki be ne térhessen. Vakondturások és hangyatelepek elhanyagolnak. Ha időnk engedi és a rétnak, kaszálónak vízenyőssége nem nagy, akkor fogasoltassuk meg hosszába, keresztre.

A mesterséges, valamint a természetes kaszálókon mutatózó foltos és hiányos helyek fűmagvakkal vagy szénamurával hintetnek be.

Állattenyésztés. Legnagyobb gond a nehéz munkát végző jármos ökrök rendes élelmezésére fordítatik.

Az igaz lovak boronálásra, fogasolásra használtatnak, mert gyorsabban lépnek, tehát a borona fogához nagyobb erővel ütözik a rög és így jobban omlik és takar.

A ménés és gulyabeli marha már kezdi unni a szalmát és töreket, tehát a melegebb napok beálltával a széna-adag szaporítottatik.

Az apaállatok abrakjának egy harmadát árpadarával helyettesíthetjük.

Kanczák fedeztetése megkezdendő.

Hizott ökrök eladásra kerülnek.

Bivalok is jobb élelmezésben részesüljenek, nehogy elgyengüljenek. Az elgyengült bival ritkán és nehezen kap lábba.

A juhász éjjel-nappal az ellős anyajuhok között tartózkodik, nehogy a bányákban kárt valljunk.

A gazdasszonyok a szárnyasállatok körül foglalatoskodnak, azok helyes és elegendő élelmezésére ügyelnek, mert csak így tojnak korán és sokat.

Szőlő. A mint az idő engedi, karózni kell, még pedig ügyelettel arra, hogy a tőkétől egy arasznyira és ha lehet, mindig a régi lyukba szurassék a karó, nehogy a szőlő gyökerét sértsük és a sorok egyenességét megzavarjuk.

Ha nagyon kedves idő jár a venyige fölhasználás és kikötözését végrehajtjuk; e részben általános szabály, hogy minél előbb tehetjük, annál jobb. A karikás mivelesnél az ősszel termőnek hagyott két vesszőt — maglát — nyakánál a karóhoz kötve, jobb kéz két ujjá közt vigyázva végig ropogtatva, akkora karikát kötünk északról délnek, hogy annak átmérője

45 cm-nél nagyobb ne legyen és mindig arra kell igyekezni, hogy a karikának alsó része, ha lehet, egy arasznyira essék a föld színétől.

Kötözésre legcélszerűbb a nem igen vastag fűzvesző, Guyot szerint a vesszőt ilyenkor csak függőlegesen kell a karóhoz kötni, még pedig a gyengét rövidebben, az erősebbet pedig hosszabban.

A csapos és tőkés miveletnél a maga módja szerint, egy vagy több szemre, minden fa visszavágatik.

A kikötésre közvetlenül jön a nyitás, mely minden rendszerénél — kivétel nélkül — abból áll, hogy a tőke mellől egy arasznyi mélyen a földet elhúzzuk és a tőkét a földszinti szakálgyökerektől ócs késsel simán tőből megtakarítjuk. Ennek az a haszna, hogy a növényt nem engedjük a föld színéhez közel gyökerezni, rovására a valódi mély gyökereknek, mert ama felületes gyökerek sem a nagy meleggel, sem a hideggel nem daczolhatván, szőlőnkét könnyen baj éri. Aztán minden mélyebb kapálással megsérthetjük. Végre a fedéskor könnyebben hajlítható a fa, ha tövét nem feszítik haszontalan gyökerek.

E hónapban megkezdhető az új telepek ültetése is, úgy, miként a szakkönyvekben terjedelmesen tárgyalva van.

Pincze. A pinczében a hordókat szorgalmasan töltögetjük és úgy a tele, mint az üres edényeket tisztán tartjuk. Az új borok második lehuzását megkezdjük, melyet most már zártan, legcélszerűbben borszivattyúval végeztetünk.

Gyümölcsös. Ha a föld annyira ki van engedve, hogy jégtűcskék benne nincsenek, lehet már lát ültetni. Ha ősszel a gyümölcsfák körül a föld nem volt felásva, azt most kell megtétni. Azon gyümölcsfáknak, melyek roszfajtájú gyümölcsfákkal vannak beoltva, átoltása jobb fajtákkal most történik. A fatörzseken a fagy által okozott sértéseket gondosan eltávolítjuk és a sebeket viasz vagy agyag és marhatrágyakeverékből készült tapasszal bekenjük. Vénőbb fákról a száraz galyak lemetszését bevégezzük; a gyengébb növényű ágakat visszanyessük rövidebbre, hogy erősebb jövőst hajtsanak. Az ártalmas rovarokat pusztítani kell. A hernyófészkek szedését e hó elejével okvetlenül be kell végezni, különben, ha az idő kimelegszik és felélednek, levelek hiányában a virágok- és levélrügyekben nagy károkat okoznak. A gyümölcsösben található száraz galyakat és leveleket kihordatjuk és gondosan elégetjük, így a netán rajtuk és a beteges fákon található rovaralczák megsemmisíttetnek.

Faiskola. A fiatal csemeték metszése bevégeztetik. Az ősszel alvó szemre szemzett fák szemzése, ha megfogamzottak, a vadfák a nemesített szemzés felett 6—10 cm. magasságban visszametszetnek és a nemesített szem feletti rügyek gondosan eltávolítatnak. Az oltás megkezdetik, sorban cseresznye, meggy, szilva, alma s körtefákon. Ha kell új táblákat rendezünk és ezeket vadfákkal ültetjük be. A téli oltások kiültetendők. A metszés és oltás bevégezése után a föld jó mélyen felkapáltatik vagy felásatik. A gyengébb vadoncok átültetendők. Ribiszke és egres dugványokat, ha még eddig meg nem történt, elültetjük. Birs és Sz.-Iván alma gyöksarjainak kiszédését, ugyszintén azokból bujtások készítését most végeztetjük. A csiráztatott famagvak elvettetnek.

Konyhakert. A föld ásása, ha az ősszel nem végeztetett be, most folytattatik és bevégeztetik. Borsó, salátafélék, vöröshagyma, párnahagyma, nemkülönböztetve a gyökernemű fűszerek, petrezselyem, murok, vöröscékla, továbbá a hónapos retek, tavaszi spenót veteményezhetők. Spárgagyökér ültetésének és spárgamag vetésnek is itt az ideje. Őszi spenót, földi eper, fejes salátáról a téli takarót eltávolítjuk és ha a fagy a földből kiemelte volna, vissza nyomogatjuk őket. Dinnye, ugorka, paszuly számára a melegágyak készítését folytatjuk. Káposztafélék, zeller, paprika, paradicsom, hagymapalántóknak új melegágyak készített-

nek. A magvak való és házi használatra eltett gyökernövények a rothadástól óvandók, a megromlott részeket rólnak gondosan eltávolítjuk.

Diszkert. A földmunkálatokat, ásás, átforgatás és trágyakeverés végeztetjük; a virágágyak beosztása és körülszegélyezése, úgy a szegélyezett ágyak tisztítása megkezdetik. Az utak kijavítottak, kavics és homokkal meghordatnak. Ősszel trágyázott gyepokről a trágya legerebélyeztetik, a rosz és foltos gyeppek kijavítottak. A rózsákat kiszédetjük, visszametszetjük és felkötözzük. Szabadon telet hagyományos és gumos növényekről a téli takarót el kell távolítanunk, ezt óvatosan tegyük, nehogy hajtásai megsérüljenek. Nyári virágok: viola, ősziróza, szegfű, császárszakál stb. melegágyakban elvetendők. Meleg- és hidegházi növények magasztosítás és dugványozás által szaporítottak; ezeket melegágyba kell tennünk. Georginák szaporítás végett melegházakba tételnek. Melegházak nedvesen és melegében tartatnak, a hidegházak ellenben többször szellőztetnek. Estéi órákban jégtáblákat készítettünk és kosarakat fonatunk.

Méhészet. Itt az idő, mikor méheink napvilágot láthatnak, azonban vigyázzunk, hogy se el ne sietessük, se nagyon el ne késleltessük a kirepülést. Legyünk figyelemmel arra is, hogy méheink a múlt évben hol nyaraltak és a lehetőségig tegyük őket ugyanazon helyre; így annál könnyebben fogják megtalálni helyüket. Kibocsátáskor méhesünk annyira rendben legyen, hogy ott a kitétel után poczkolgatásra, javításra ne legyen szükség, mert ez mindig zavart okoz. Ha észrevesszük, hogy valamely kas királynét vesztett, azt távolítsuk el a többi közül, mert könnyen alkalmat szolgáltat a rablásra. Ha az ilyen kas történetesen elég népes és különben is van elég méze, legcélszerűbb, ha egy néptelen, királynés családot adunk hozzá; így orvosolhatjuk meg legbiztosabban a bajt. Kitétel, illetőleg kibocsátás után, — ha t. i. a mezőn még nem kínálkoznék elegetendő táp — a gyengébb, mézetlen családokat időnként étetnünk kell.

Kitételkor beható vizsgálatot tartunk és a penészes, egérrágra lépet és egyáltalában minden tisztátalanságot eltávolítunk.

Kicsinyre szorított röplűkkel a rablástól, úgy a szélétől, illetőleg meghűléstől is védnünk kell a méheket, nehogy a népeség hiányában a fiasítás athűljön és kárba vesszen. Alkalmatlan mártiusi időben méhesaládaink annyira megfogyhatnak, hogy egész éven át megérzik; azért inkább valamivel később, mint korán bocsássuk ki őket.

Kolozsvári régi és tapasztalt méhészek Hugó nap előtt (április 1-je) nem igen viszik szabadba méheiket, azt tartván, hogy „előbb legelőt a méhek és azután legelőre vele.”

Erdészeti. Fő h a s z n á l a t. A szálfák tutajozására és a tűzifa leosztására különös gond fordítandó; kihasználása megfelelő munkaerő beszerzése által biztosítandó. M e l l é k h a s z n á l a t. Az erdőritkítés megkezdendő, szurokgyűjtés, mészégetés folytatandó és a sorközi használatra szánt területek kijelölendők. E r d ő v é d e l e m. A múlt havi teendőknél kívül, az árvizek által okozható károkat is figyelem fordítandó, az erdőszéleket pedig az irtások megakadályozhatásáért gyakran bezárjuk. E r d ő m i v e l é s. Melegébb vidékeken a vetés, ültetés és dugványozás megkezdhető. V a d á s z a t e hónapban a szalonkákra és faldkakasokra szorítottok. —

A határutak szabályozása és rendezése.

Már 116 évvel ezelőtt ismerték fel jelentékony mezőgazdák, hogy a tiszta ugarral járó három nyomású rendszer tarthatatlan és hogy első sorban a legelőkény-

szer állja ulját a jobb és okszerűbb gazdálkodásnak. Főleg Kleefeldi Schubarth volt az, a ki „Legelés, pásztorlás és ugarlás, a mezőgazdaság legnagyobb fogyatékosága és pestise“ című munkájában erélyesen és sikerrel küzdött e bajok ellen. A híres Thaer Schubarthot — ki egyszersmint Németországban a heretermelést is meghonosította és ezért a nemességet „Kleefeld“ (heremező), praedicatummal kapta, — a gazdasággal foglalkozó emberiség legnagyobb jóltévőjének nevezte. Mig tehát Németországban a hátrányos háromfordulós rendszer e század elejétől kezdve már kiküszöbölve lett; addig nálunk a községi birtokon ugar és legeltetés még legpompásabb virágjában van és sajnos, hogy sokan vannak, kik okszerű gazdaságot ugar nélkül elképzelni sem tudós.

Am bizák reá minden egyesre, hogy ugart tartani akar-e? vagy nem? de hogy az ugart még kényszer útján is fenntartsák, hogy az annyira fontos földmívelést a legelő marha által, — mely különben is alig talál az ugaron táplálékot — károsítsák; hogy még a hatóságok is az ugar kiküszöbölését a birtokosok többségének határozatától tegyék függővé; — mindez egyértelmű a haladásnak szándékos akadályozásával, annak békóba verésével; a nélkül, hogy ebből a valódi állattenyésztésnek bármi haszna lenne.

A háromfordulós rendszer hátrányai a következők:

1. A talaj termő ereje nem lesz eléggé kihasználva, nagy területen tulságosan sok gabona foglal helyet és a takarmánynövények, hüvelyesek, árpa, okszerűen el nem vethetők, ép oly kevésbé, mint azon kereskedelmi növények, melyek két évig vagy tovább maradnak a mezőn.

2. A talaj okszerű megmívelése nem lehetséges, mert az ugar és tarló legelőül szolgál.

3. Az emberi s állati munkaerő egyenletes eloszlása még nyáron sem lehetséges.

4. Az állatok elegendően nem táplálhatók,

5. evvel kapcsolatos, hogy a földek trágyázása sem lehet kielégítő.

6. E rendszer természetes következménye még a gyomok szaporodása is, mert egyrészt a talaj nem kap megfelelő munkát, másfelől a kapások tisztességes megmíveléséről sincsen szó!

7. A rétek hozama felette csekély, az előés utólegeltetés pedig minden vegetációt megakadályoz.

8. Miután e rendszer azon viszonyoknak felel meg, melyek a középkorban uralkodtak, az erre alapított termelés és fogyasztás nincs összhangzatban az általános közgazdasági állapottal.

9. Mindazon hátrányok következtében, melyek e rendszerrel járnak, a mezőgazdaságnál tökékezés sem állhat be és ennél fogva az iparnak keletkezése is lehetetlen.

A legelőben csak az által vélik e rendszert mellőzhetőnek, ha a tagosítást keresztül viszik; hátrányait pedig bizonyos intézkedésekkel, mint a földek bekerítése vagy felszántásával, valamint a birtokaránylagos többség határozataival igyekeznek kevésbé érezhetővé tenni.

A tagosítást azonban a mi viszonyaink alatt majdnem keresztülvihetlennnek kell tartanunk, az avval járó nagy költség miatt.

Épen azért, mert oly kevés tagosítás talál foganatosításra, a felmérés és többi munkálatok díjára nézve verseny nem fordul elő, e mellett a bizottságok is igen drágák, a bizottsági tagok száma pedig igen nagy.

Bármily előnnyel járjon a tagosítás a nagyobb birtokra nézve, a kisbirtokra nézve ezt nem mindenütt lehet állítani, mert az egyes határdülok sokszor annyira különböznek, hogy a kisbirtokos nem látja kívánatosnak egész birtokát egy darabban kapni ki; mert különben jég, vízáradás stb. tönkre tehetné. Az 1880. XLV. t. cz. 7-ik §-a egyébként megengedi a természetes határokkal bíró vagy művelés mód által elkülönített egyes határszekeknek (dülök) külön tagosítását, a község összes határának tagosítása nélkül is.

A viláért sem akarjuk azt mondani, hogy a tagosítás magában véve nem lenne czélszerű és szükséges; de igenis érthető, hogy keresztülvitele sok nehézséggel jár és számos elleuséggel bír; — hiába, a tagosítás még a jövőendő marad.

Sokkal fontosabb azonban reánk és a jelenre nézve az ugar legelőnek mellőzése, ez által első sorban vetjük meg a jobb gazdálkodás alapját és a parcellák össze-vissza fekvésében, valamint a községi hármas fordulóban rejlő hátrányok is csak ekkor kerülnek igazán napvilágra; de evvel együtt a tagosítást követő előnyök is általános elismerésre és méltánylásra fognak találni.

Mindenesetre átmeneti stádiumot kell teremteni, mert nem kívánhatjuk azt, hogy a kultura alantibb fokán álló népesség a tagosítással járó előnyöket azonnal megértse és elfogja; mert az egyszerű kisbirtokos annál bizalmatlanabb a tagosítással szemben, mivel annak szükséges voltát nem mindig látja be.

Különben téves azon állítás, mintha az országrészünk egyes vidékein keresztül vitt tagosítások károsan hatottak volna; sőt épen ellenkezőleg: a jóllét ott fokozódott, a hasznobér emelkedett; sőt vannak községek, hol a volt jobbágyok, kik földjüket kívánságuk szerint három darabban kapták ki, újból tagosítani óhajtanak, hogy birtokuk egy egészet képezzen.

Egyetlenegy tagosított határral bíró község sem áhútozik a régi állapot után, — csupán a munkakerülő egyének óhajtják azt és azok, kik előbb úgy szólván a praevarikációkból éltek.

A háromfordulós rendszer kiküszöbölését korántsem szabad a tagosítás keresztülvitelétől függővé teunünk, mert évtizekbe fog telni ennek általános végrehajtása; de az ugarkényszert, — azt azonnal el kell törölni!

Hízen még Németországban és Ausztriában sem látjuk a tagosítást általánosan alkalmazva és mégsem létezik ugar- és legeltetési kényszer.

A porosz állam megifjodása korszakában (1807—1813.) már az 1811. szeptember 14-éről kelt „Cultur-Edict“ törölte el az ugar- és határkényszert, mely földmívelési nyílt parancs a Thaer műve volt; ki a modern, Németországban jelenleg is honos okszerű mezei gazdálkodásnak megalapítója volt.

De még nálunk is az urbéri pátens, és az 1871. LIII. t. cz. tulajdonképen megszüntette ugy az ugart, mint a legelőt, — de a rövidlátó közigazgatás annak keresztülvitelét meggátolta.

Az ausztriai örökös tartományok újabb mezei rendőri törvényei szintén nem ismerik az ugar- és legeltetési kényszert.

A talaj szabad használata korántsem függ a birtokszabályozás keresztülvitelétől; — ez teljesen önkényes, törvényellenes magyarázata a törvénynek; mit a legfelsőbb törvényszék döntvényei is igazolnak.

A mi a felárkolást és bekerítést illeti, ennek költsége sokkal nagyobb, hogysen általánosan fedezhető lenne.

Az elkerítés tönkre teszi az erdőket és roppant kiadásokat okoz; az árkolás kicsiben holdjára 23 frt 20 krba, ellenben 20 holdnál például holdanként 5 frt 20 krba kerül.

E költség nem áll arányban a talaj tisztajövedelmével és tetemes térveszteséggel is jár, például 1 holdnál 116 □ öl marad használatban. Igaz, hogy e viszony a nagyobb területtel apad, de 20 holdnál még mindig 420 □ ölet tesz a veszteség.

Ha tehát sajnosan kell konstatálnunk, hogy a tagosítás a legtöbb községben keresztülvihetetlennek látszik; ha az evvel szemben álló akadályokat ez idő szerint legyőzni nem lehet; akkor okvetetlenül kell történnie valaminek, a mi a talaj okszerűbb kihasználását megengedi s ez nem egyéb, mint a határutak rendezése.

Minden gazda kell, hogy saját földjéhez juthasson és a határnak minden parcellája hozzáférhető kell, hogy legyen! Ezt ugy érzük el, ha a határutaknak egy ezt megengedő irányt adunk. A határutak szabályozásával a talaj szabad használatának előfeltételét teremtyük meg, mely mindenütt, hol eddig keresztülvive lelt minden tekintetben megfelelt és jelentékeny talajérték-szaporodást is eredményezett.

A határutszabályozást egyszerű módon kell végrehajtani, mely az egyesekre költséget nem ró; de igenis kötelezendők parcelláikat, vagy azoknak részleteit mérsékelt árért átengedni, ha a szabályozás kisajátítás nélkül keresztülvihető nem volna. Az alapelvek, melyek szerint ezen intézkedés foganatosítandó lenne, körülbelül a következők lehetnének:

1. A rétek és szántóföldek közötti mezei utak létesítése, illetőleg szabályozása a községi előljárárság által a határbizottság közreműködésével történik, mely szabályozásnál a járási szolgabíró is közbenjár.

2. A mezei utak létesítése a magánbirtok lehető kimérlésével történjék és egy szükségeltető földrészlet ki-

sajátítása csak akkor foganatosíttassék, ha más módon az utnak vagy ösvénynek megnyitása lehetetlennek mutatkozik.

3. A mezei utak, illetőleg eke- és szekérfordulók akként létesíttessenek, hogy mindenki a szomszédos földnek érintetlen hagyásával juthasson szántójához, réjtjéhez, szőlőjéhez stb.; tehát idegen földön sem gyalog, sem szekérral ne járjon. Az utat lehetőleg ugy kell vezetni, hogy az oda szögellők az ut mindkét oldalán egyaránt érintessenek. Azt, hogy egy földparcella egész hosszában metszessék el, a mennyire csak lehet, kerülni kell; ellenben az elvágást, ha csak a körülmények engedik a földrészletek felső és alsó végén eszközölni. Ha egy határrész akként fekszik, hogy a földeket csak ugy lehet megmivelní, illetőleg oda jutni, ha valamennyit a közepén szeljük keresztül, akkor ha az utra valóban szükség van, még ettől sem kell visszajedni.

4. Ha egyik vagy másik határrészben a földek összevissza fekvése olyan lenne, hogy a mezei ut létesítése tetemesen megnehezítve van, akkor ezen földrészleteket nagyságuk és talajminőségük tekintetbevételével békés uton vagy választott biróság közreműködésével okvetetlenül újból kellenő felosztani, azonban az előbb birt helyrejzi számok megtartásával; mely eljárást a réteknél is követni kell.

5. Kisajátítást egyáltalában csak ott kellene alkalmazni, hol a közös legelőhez, itatóhoz jutás, vagy falusi utak létesítéséről van szó; végre még ott, hol azt például a szőlők fekvése igényli; mert itt előfordulhat, hogy a tulajdonos csak ugy juthat oda, ha idegen földön kel át. Azon esetben, ha a kisajátítás mellőzhetetlennek mutatkozik, legcélszerűbb azt az egész község költségére eszközölni.

6. A gyalógösvény szélessége 0·60 meter, a gazona behordására, trágyázására, egyáltalában minden gazdasági munkára szolgáló ut — feltéve, hogy közlekedésre nem szolgál — szélessége pedig 3·80 meter legyen; ezenkívül megfelelő pontokon kitérő helyeket kell létesíteni.

7. A hajtó ut — marhacsapás — legalább 7·60, a kanyarodásban 9·50 meter szélességű legyen. Az egy községtől a másikba vezető szekéru t — árok nélkül — 5·50, kanyarodásban 7·50 meter széles legyen. A közlegelőhez és itatóhoz vezető csapás, valamint a közlekedési szekéru t mindkét oldalon árokkal legyen befoglalva.

8. A hajtó ut, ha nincs is kerítéssel ellátva, mégis akként legyen berendezve, hogy a marha a szomszédos szántókban és rétekben kárt ne tehessen; az árkokat tehát az oda szögellő birtokosok mindenkor tisztán tartani s a földet az árok belső partjára felhányni tartozzanak. Ha állandó korlátok felállítására lehetséges, ezek mindig alkalmazandók volnának.—

A mezei utaknak ekként keresztülvitt szabályozása alapján mi sem gátolja már most, hogy a községi kötelező három fordulós rendszer és a legelőkényszer törvényesen is kiküszöböltessék. Ez által nálunk 890,316 hold földet lehetne részben takarmánytermelésre, részben hüvelyesek és kereskedelmi növények termelésére fordítani; a talaj szabad használata pedig végre biztosítva lenne.

Minden értelmes gazda, a ki egész talajmivelésünknek primitív állapotát és külterjes gazdálkodásunknak szomorú következményeit elfogulatlanul szemügyre veszi, — kénytelen lesz bevallani, hogy továbbra is így nem haladhatunk! Egy hold ugar a legjobb esetben 2·7 metermázsá takarmányt ad; az egész ugaron tehát 2.403,853 metermázsát lehet számítani. Ugyanezen mennyiséget azonban 120,192 holdon már előállíthatjuk — tehát az ugarnak hagyott földnek egy hetedrésze erre elégségesnek bizonyul. Ha a legelő marhát szántóinktól és réteinktől eltiltjuk, a mellett, hogy országgrészünkben 1.322,353 hold legelővel rendelkezünk, állattenyésztésünket legkevésbé sem károsítjuk; sőt ez az első lépés, mely annak tökéletesítésére vezet.

A talaj kiszivása és termőerejének csökkentése az, mely az állattenyésztés javítását oly sürgetően követeli; az állattenyésztésnek pedig feladata lesz trágyát előállítani, hogy a kisebb területen gyakorolt szemtermelés által manapság oly hozamot idézzen elő, mely a csekélyebb gabonaárt némileg pótolja.

Azt mondják: „A szemes eleség ára hanyatlott, csak az állattenyésztés segíthet,“ Igen de az állaton tul kell adni, mert a gazdának nincs takarmánya, nincs pénze s mert a gabnának nincsen ára; de éppen e körülmény folytán a marha ára is csökken és mindez csak azért, mert az egész országban mezőgazdasági üzletünkben harmónia nincs és a beállott és változott időviszonyokra való minden tekintet nélkül még egész középkorisan gazdálkodunk — sőt így kell gazdálkodnunk.

Igen sok állattenyésztőnek egész bölcsesége abban áll, hogy a nyáron keresse meg a marha a táplálékát, a hol találja, úgy hogy az éhezésnek valószínű akadémiáját végzi; télen pedig csak éppen annyit kap, hogy meg nem döglök. Efféle állattenyésztés nem talál a mai viszonyokkal, mert már nem vagyunk azon régióban, hol még a legelőgazdaság uralkodhatnék.

Ma már sokkal közelebb esünk a világpiacchoz, hogy sem azon vidékekhez lennénk számíthatók, hol a földjáradék a zérussal egyenlő és a hol csak az extensív marhatenyésztés teremthetilyent. És ha távolabb vagyunk is, hogy sem például mindenütt belterjes tejgazdaságot üzhessünk — mégis közelebb jutottunk, mintsem nagy mennyiségű oly marhának előállítására szorítkozhatnánk, mely későn fejlődik és gyakran nevelés áron kerül eladásra, a nélkül, hogy a tulajdonképeni állattenyésztés tekintetbe lenne véve. Pedig éppen az erdélyrészi felföld van hivatva arra, hogy nemes és szép állatot tenyészzen, mert a mi szürke marhánk, — ha jól ápolják és tartják — korántsem tartozik a nemtelen fajokhoz. Ha a törvényhozás elé végre-valahára egy mezőrendőri törvényt fognak terjeszteni, a mi a mezőgazdasági viszonyok sanyaru volta mellett már elkerülhetetlenül szükséges, akkor remélhetőleg a föld-

birtokosnak azon joga, hogy tulajdonát szabadon használni akarja és tudja, többé megcsorbitva nem lesz; annyival kevésbé, mert a gazdát — a legelő marha javára — alig lehet továbbra is gátolni abban, hogy jövedelmét emelhesse s tetszése szerint az átlépést a belterjesebb gazdálkodásra is megtehesse.

Igen előnyösnek mutatkoznék felsőbb helyen arra is utalni, hogy a sok parcella az által is csökkenthető, ha az önkényes földcsere megkönnyítve és annak átírási díjai olyképen leszálítva lesznek, hogy a földcsere tárgyazó okmányok az illeték kiszabása végett ugyan benyújtandók, de egyenlőtisztajövedelemnél illeték ne legyen kirovandó és csak is a felülfizetett összeg és a magasabb kataszteri tisztajövedelem vonások illeték alá. —

Középkori termelési s szűkebb hazánk nagy részében ugyanolyan fogyasztási viszonyok; e mellett a modern állam mindinkább növekedő terheivel és a túl magas árszabálylaldolgozó vasutak, melyek a hazai termelés minden lendületét gátolják — mindez nem igen illik össze és nagyon természetes, hogy ily körülmények között az ipar sem juthat fejlődésre.

Azért mindenekeelőtt a mezőgazdaságot szabadítsák fel az ugar- és legelőkényszerbékójától, tegyék lehetővé a takarmány és heretermelést, csináljanak a kóborló és praevariáló állattartóból végre-valahára megállapodott szántóvetőt és állattenyésztőt; akkor azután az illető körök egy valódi kulturális feladatot oldottak meg. Mert csak ha mindez megelőzőleg megtörtént, fejlődhetik majd a fogyasztás is megfelelően és egy oly tartományban, mely annyi természeti kincscsel rendelkezik, mint Erdély, életképes ipar is fog felvirulni, a mi a mostani termelés mellett — melyet sajnos, még kényszer utján is fentartani törekesznek — teljességgel lehetetlen.

Bár általánossá válnék nagy sokára azon meggyőződés, hogy az ugar kényszeruralma alatt sem iféle haladás nem képzelhető! Ne felejtjük el, mit még a történelem is bizonyít, hogy minden nép-nél, melynek jólléte megszilárdult, a viruló mezőgazdaság volt az alap, a melyen nyugodott.

Kolozsvár.

Gróf Schweinitz Gyula.

A gipsz trágyaképesége.

Alig szorul bizonyításra, hogy gazdaközönségünk súlyos helyzetben él. Ebből azonban lámentációkkal, panaszokkal kivergődnie nem lehet. „Segíts magadon s az Isten is megsegít!“ mondja a példászó s gazdáinknak is csak úgy lehet alapos eredményök a gazdasági válságból való kibontakozásra, ha első sorban ök magok teljesítik buzgón s egész erélylyel kötelességeiket.

A jelen szomorú helyzet által parancsolt feladataik teljesítésére sok hasznos tanácsot ad gazdáinknak dr. Berde Áron

ama czikkében, melyet az „Erdélyi Gazda“ idei 1. ső számában olvashattunk. E praktikus tanácsok közül a másodikat akarom kissé bővebben részletezni, azt t. i., a mit a trágyázásra s főleg a pótrágyák alkalmazására nézve mond. Dr. Berde azt ajánlja ugyanis, hogy „ha az állatrágya előállítás költségei igen nagyok lennének, a mesterséges trágyák árával szemben: abban az esetben a már Ausztriában is gyártott műtrágyák is igénybe vehetők lennének, miután azt állítják, hogy azok a buzatermést 30—40 százalékkal pótolják.“

Hál istennek ma már nem kell minden melléktrágyáért Ausztriába fáradnunk! Legalább egy, a legfőbb, leghatásosabb és egyszersmind a legolcsóbb hazánkban s éppen itt Hunyadmegyében is kapható, t. i. a gipsz, melynek képességéről és számos kísérlet által igazolt sokoldalú hatásairól, valamint kezeléséről az alábbiakat óhajtom gazdáink figyelmébe ajánlani.

A gipsz kétféleképp működik a talaj termőerejének emelésében: közvetve és közvetlenül. Ez utóbbi abban áll, hogy növeli a talajban levő kénsavat és meszet. Míg tehát a meszes talajon nem mutathat fel valami nagy sikert, addig a mészben azütkölködő talajon közvetlenül hatással és tevékenységgel működik, a mennyiben alkatrészei közül, — melynek köztudomás szerint: kénsav, mész és víz, — a két elsőt átöccsátja e termő talajnak.

Sokkal fontosabb azonban közvetett hatása, mely szintén kétféle lehet. Egyik ugyanis az, hogy jobba teszi és gazdagítja az istállótrágyát s annak értékét növeli. E fontos szerepét bizonyítja a következő kísérlet.

Egy gazda a kitakarított istállótrágyát a trágyadombon minden második nap gipszszel hintette be. Az így kezelt egy havi készletet a mezőre kihordva, az őszi alá hagyott ugernek egyik oldalán vékonyan elterítette, másik oldalára pedig nem gipszszelt trágyát tett. S mit tapasztalt? Azt, hogy a gipszszelt részen a rozs magasabb és erősebb száru lett, nem dőlt meg s jobban kifejlett kalászokat és szebb magvakat hozott, mint a nem gipszszelt területen. Másik évben zabbal és lóherrel vetette be földjét s a gipsz utóhatása főleg a lóhernél volt észlelhető. Mert az első vágáskor a lóher szinte fél méter magasságot mutatott s bujasága miatt egészen megdőlt; a második kaszálásra szintén oly buján fejlődött, hogy 30 cm. magasságig ért, míg ott, hol nem volt gipszszelt trágya, a lóher kaszálói sem lehetett.

Tehát a kísérletből tisztán kitünik a gipsz ama közvetett hatása, hogy — ha az istállótrágya rövid időközökben gipszszel behintetik — a felbomláskor keletkezett ammoniák megkötetik s ez által a trágya javul, értéke fokozódik; különben pedig a nitrogén-tartalom egy része elillanván, trágyánk silányabbá lesz.

A gipsz másik közvetett hatása oldó, tápkészítő tulajdonságában áll s ez által bármely talajon képes hatékonyan működni. Feloldja pedig a talajban az ásványi anyagokat s belőlök kiválasztja mindazt, a mi a növények fejlődésére elkerülhetlen.

Ha már most azt vizsgáljuk, hogy minő növények termesztésére alkalmazható a gipsz sikerrel: a fennebbi kísérletből

mindenek előtt az látható, hogy a buza, rozs s általában a kalászos növényeknél igen szép eredménynyel lehet — a jelzett módon — a gipszet alkalmazni. Nem különben az olajos növények (pl. mák, len, kender, repce stb.) és — az első kapálás után — a dohány fermésének emelésére is kitünő sikerrel szokták használni. Az is általánosan ismert tény, hogy a hüvelyes vetemények (fuszujka, lencse, borsó stb.) gipsztrágya alkalmazása mellett rendkívül buján fejlődnek s gazdag hozamot adnak.

De az említettekén kívül különösen alkalmas a gipsz a takarmánytermelés előállítására.

Régen bebizonyított állítás, hogy az erdélyrészi gazdának legfőbb jövedelmi forrása a marhatenyésztésben áll. A marhatenyésztés önként érhetőleg sok takarmány termesztést teszen szükségessé. Hogy pedig takarmánytermelésünket fokozzuk, sőt hogy olyan rosz években is, minő a tavalyi volt, a lehetőleg biztosítsuk, alig találhatnánk alkalmasabb és olcsóbb trágyát a gipsznel, főleg ha lóherfélét választunk takarmányul. Mert ugyanis nemcsak az elmélet, de a tapasztalat is bizonyítja, hogy a hüvelyeseken kívül a pillangós virágu lóherfélék speciális trágyája éppen a gipsz.

Végül, hogy a gipsz hatása a termőerő közreműködésénél kellőleg értékesüljön: arra kell ügyelni, hogy a maga idején alkalmaztassék a talajon. Legcélszerűbb kora tavasszal szórni el, mikor még a téli nedvesség a földben van; némelyek április végére ajánlják, mindjárt a vegetáció feleledése után, herénél akkor, ha már zöld lepellel vagy befödve a luczernás föld és pedig szitáló esőben vagy eső előtt, de minden esetre szélesenedes időben kézzel szórando el, holdanként 2—3 mm-át számítva.

Legjobb, ha minden egyes gazda próbát tesz vele ugy az időre, mint a meyniségre nézve; mert az önszemlélet s különleges kísérlet leginkább elvezetheti gazdaközönségünket a munka és az idő hasznosításában s ez által a jelen komoly helyzet jobba tételében.

Szászvároson Fabin Ede tulajdonában van az erdélyi első gipsz-gyár. A tavaszi idő is közelg, a mikor e kísérlet használnal végezhető. Ugyanazért minden gazdáának, a ki csak trágyakészletét értékben gazdagítani s földje termékenységét fokozni akarja, nem lehet eléggé ajánlani a legalkalmasabb és legolcsóbb melléktrágyát: a gipszet.

(Hunyad.)

Szántó-vető.

Id. Zeyk Dániel.

Egyletünknek ismét halottja van: Zeykfalvi idősb Zeyk Dániel, az erdélyi gazdasági egylet alapító tagja; a most siratott Báro Bánffy Albertnek veje, február hó 14-én, munkás életének 40-ik évében Kolozsvárt elhunyt. Béke poraira!

Az erdélyrészi megyék 1885-ik évi össztermésének eredménye.

Megye megnevezése	Nyári termények		Őszi termények		Összes termények learatott területe holdakban	Az összes termények értéke forint	Ebből esik egy holdra forint	Ugar holdakban		Learatott terület és ugar együtt holdakban	Esik tehát egy hold szántóra forint
	learatott holdak száma	1 holdra esik érték forint	learatott holdak száma	1 holdra esik érték forint				szám	%		
1. Alsó-Fehér	80,175	26.46	175,498	31.74	255,673	7.691,376	30.09	65,330	20.3	321,003	23.96
2. Besztercze-Naszód	41,233	22.58	117,663	16.32	158,896	2.851,651	17.91	65,756	29.3	224,652	12.73
3. Brassó	38,196	35.13	57,668	31.38	95,864	3.152,439	32.88	11,180.	10.4	107,044	29.45
4. Csik	53,615	28.37	159,731	55.26	213,346	10.346,868	48.49	88,174	29.3	301,520	34.31
5. Fogaras	40,447	26.47	93,661	30.58	134,108	3.933,494	29.33	37,626	22.1	171,734	22.90
6. Háromszék	77,639	29.23	81,161	33.20	158,800	4.964,074	31.25	45,498	22.2	204,298	24.29
7. Hunyad	107,848	24.95	275,754	28.31	383,602	10.498,078	27.36	61,489	13.8	445,091	23.58
8. Kis-Küküllő	46,147	21.07	93,521	32.29	139,668	3.992,275	28.58	44,585	24.2	184,253	21.69
9. Kolozs	112,463	33.05	193,561	25.06	306,024	8.567,170	28.00	86,606	22.0	392,630	21.82
10. Maros-Torda	76,669	31.18	138,973	38.94	215,642	7.802,738	36.18	51,754	19.3	267,396	29.14
11. Nagy-Küküllő	70,248	32.69	134,795	24.38	205,043	5.588,245	27.25	63,770	23.6	268,813	20.78
12. Szeben	51,805	38.91	112,175	27.93	163,980	5.149,080	31.41	38,222	18.8	202,202	25.46
13. Szilágy	83,619	30.19	142,583	29.40	226,202	6.718,203	29.61	76,826	25.3	303,028	22.16
14. Szolnok-Doboka	93,660	20.32	189,127	30.48	282,787	7.669,395	27.13	104,177	27.0	386,964	19.81
15. Torda-Aranyos	74,532	21.02	149,909	21.99	224,441	4.863,601	21.66	76,358	25.4	300,799	16.16
16. Udvarhely	59,548	29.28	102,482	52.22	162,030	7.095,911	43.73	53,606	24.9	215,636	32.90
Összeg és átlag	1.107,844	28.05	2.218,262	31.43	3.226,106	100.796,752	30.30	970,957	22.55	4.207,063	23.45

Az aszalt szilva hiányos csomagolása

miatt az idén is sok panasz érkezik Amerikából. Miután fölünk viszik a legtöbb aszalt szilvát Amerikába, a panasz első sorban bennünket érdekel. Már több ízben hangoztatva lett, hogy a kivitelben egyetlen nagy jelentőséggel bíró gyümölcsünknek, a szilvának csomagolásánál reformokat kell életbeléptetni. Ha sokáig késünk vele, ez a kiviteli forrásunk is bedugul. A chicagói legtekintélyesebb kereskedőházak egyike írja, hogy ha egy külföldi szilvaraktárba belépünk és ott látjuk korhadtt hordókban a szürke, meg borszinű, rendetlenül egymásra hajgált magyar szilvát a francia és amerikai árutól környezve, úgy tűnik fel, mint mikor egy elzúllott ember fényes társaságba kéveredik. És ez irányban az amerikai gyümölcskereskedők figyelmeztetései eredménytelenek maradnak. Az amerikaiak megbotránkozva emlegetik, hogy azt a kincsányát, mit a szilvában bírnak, nem tudjuk megbecsülni; még csak azt a fáradságot sem vesszük magunknak, hogy tisztességes csomagolás által áruinkat megkedveltessük a külfölddel.

Midőn e sorokat a „Gazdák Kalauza“ nyomán közöljük, csak azt jegyezzük meg, hogy a hordós szilváról szóló kemény ítéletet Semler után mondhatta az a chicagói kereskedőház; de mindkettőjüknek igazuk van, a jó anyagnak formája, felszerelése is jó és tetszetős legyen, ha konkurrálni akar; pedig ezt nálunk még igen sokan nem akarják elhinni. A múlt évben egyébként személyesen győződünk meg Budapesten, hogy néhány nagy kereskedőnk igen czélszerűen és csinosan kezeli a külföldre szánt aszalt szilvát; a kezdetnek kezdete tehát meg van és az idézett kifogások kényszeríteni fogják az eladókat, hogy a fejlettebb izlésnek meghódoljanak. —

A lovak korai megrokkadásáról.

E kérdéssel foglalkoznak egy német szakközlöny nyomán a „Gazdasági Lapok“. A cikk szerint a rokkantság nem mindig terjed ki az egész lábra, gyakran annak csak egyes részeiben találjuk, így például a lapoczkán, könyökizületben, térdén, csüdön, koronán, pataizületben; a hátsó végtagnál pedig legtöbbször a csánkon és a csüdizület alatt levő részeken. Azon kérdés merül tehát fel: mikor mondhatjuk a rokkantságot korainak? mert hogy utóvégre a használat folytán minden állat rokkant lesz, az nagyon természetes! A cikkhezé ekként felel: a lovak korai rokkantság, ha az a ló fejlődési korszakában a csikó, mely a nemes állatoknál 1—6 évig, a kevésbé nemes fajoknál 1—5 évig, végre a közönségeseknél 1—4½ évig tart; korainak mondjuk, ha az a teljes erőben létnek időszakaiban áll be, mely nemes fajoknál 15—18-ik évig is tarthat, kevésbé nemeseknél a 15-ik évig, közönségeseknél pedig csak a 12-ik év végéig. A rokkant kifejezés helyett vajmi sokan a „struppiert“ szót használják, ez azonban német és az olasz struppiare = elnyomorodni, megbénulni szóból ered.

A rokkantság oka első sorban a csikók helytelen nevelésében keresendő; — erőteljes táplálás mellett sok szabad mozgásra van szükség, mert az is-

tállóban való állás a lábakat korán tulerölteti, azoknak erősebb kifejlődését akadályozza és ruganyosságát megsemmisíti. Továbbá a lovak szerveszetének, vérmérsékletének pettyhűdtsége szintén nagyban hozzájárul a lábak korai elhasználásához. Második sorban a lovak korai használatba vételével szolgál okul a rokkantságra; mert midőn a csont lágy, az izomizület kifejlődve nincs és a kihasználás a teljes kifáradásig megy, akkor a rokkantságnak okvetlenül be kell következnie; mit ilyenkor még a palák korai és hibás megvasalása is elősegít.

A jelzett baj orvoslására szükséges volna vidékenként a tagacsikó legelőről gondoskodni, továbbá pedig a csikó díjazásánál a természet szerű nevelésre tekintettel lenni. Így azután remélhető, hogy az ok-szerű gazda örömmel és sikerrel foglalkozik majd a lótenyésztéssel. —

Az első „megyei“ pincze-egylet.

Kis-Küküllőmegye legelső birtokosai az állami gazdasági felső népiskola gondnoksága felhívása folytán társultak oly célból, hogy egy megyei leendő pincze-egylet alapkövét letegyék.

Az iskola gondnoksága múlt 1885-ik év november havában gyűlést hívott össze, melyben igen számosan vettek részt, kik megyénk jó hírnevű borainak könnyebb értékesítése céljából, szükségesnek látták, hogy a gazdák bizonyos mennyiségű bort adjanak be évenként az iskola pinczéjébe kezelés végett, hol az állami iskola igazgatója a tanulók segédkezelésével ingyen kezelje mindaddig, míg a tulajdonos azt eladni, vagy magán használatra ki akarja venni.

A betevők legkevesebb 50 vedret kell, hogy betegyenek, kisebb mennyiség csak abban az esetben fogadtatik el, ha társulás által 50 vederre kiegészítettik, ilyen esetben azonban a bor egy edénybe töltve közösen kezeltetik.

A betevők minden 100 veder bor, vagy mustért egyszer s mindenkorra 5 frtot fizetnek, mely összeg a betevők tulajdonát képezi, melyből minden a pinczéhez és borkezeléshez szükséges eszközök bevásárlása eszközöltetik, a felesleges pénz a helybeli takarékpénztárba gyümölcsözés végett elhelyezést nyer.

A midőn a tulajdonos borát eladja, vagy a kezelés alól kivieszi, kezelési költségekre 3%-ot fizet.

Az állami iskola-épület alatt levő pinczehelyiség ingyen adatik a szövetség rendelkezésére; melyben mintegy 5000 veder bor kezelhető s ha e helyiség elég nem lenne, Pekry Sándor ur saját pinczejét ajánlotta fel, teljesen ingyen; e pinczében több mint 10,000 veder könnyen eltér és így a szövetség egy pár évre helyiséggel rendelkezik. — Ha később még ez is kevésnek bizonyulna, úgy a községben létező pinczehelyiségek kibérlése fog a szövetség rendelkezésére állani.

Eddig Dániel Elek 1000, Pekry Sándor 600, Gerendi István 500, gróf Bethlen Árpád 300, Gál Domokos 200, Szilvásy Sándor 150, Pekry Gábor 100, gróf Haller Jenő 100, gróf Béldy Kálmán 100, gróf

Horváth Tholdy Lajosné 100, Szentpétery István 100, Nagy Pál 50, Csató Gábor 50 és még több urak 50—50 vedret adtak be kezelés végett. Itt kezeltek az intézet szőlőjében termelt 100 veder bor is.

E feltüntetett névsor mutatja, hogy az érdeklődés elég nagyra mondható; a nevek pedig biztosítják a szövetkezet megszilárdulását és így bizton nézhetünk a leendő „pincze-egylet” megalakítása elé.

A most első lehozása megtörtént, gyönyörűséggel telt el lelkem, midőn a tanulók teljes odaadással működtek közre a munkálatnál, mely figyelemmel hallgatták az igazgató magyarázatait, biztos jelét adván annak, hogy belőlük egykoron hasznos polgárai lesznek a hazának.

Nem tehetem, hogy hálás köszönetet ne mondjak azon tisztelt uraknak, kik alkalmat nyújtottak a bor elhelyezése által a növendékeknek, a bor és pincze-kezelés gyakorlati elsajátítására, — annyival is inkább, mivel a megye intelligenciája, a megye közönsége és a megyei „Gazdasági egylet” által azon czélből tett alapítványok rendeltetése, hogy a helybeli állami felsőnépiskola növendékei — különös tekintettel a szőlőművelés, bor és pincze-kezelésre — oktattassanak, csakis ekként nyerhetett kedvező megoldást.

Dicső-Szentmárton.

Székely János,
igazgató.

Milyen mélyre rakjuk a vetőmagot?

A vetőmag a szerint, a mint mélyebben, vagy sekélyebben jut a földbe, tetemes befolyást gyakorol a növények fejlődésére és csirázására; mire nézve dr. Wollny kísérletei a következő pontokban foglalhatók össze:

1. Miuél mélyebbre rakjuk a magot vagy gumót, annál később és egyenetlenebben kél az ki.

2. Bizonyos mélységnél a kikelt növények száma a legnagyobb; mélyebb vagy sekélyebb elrakásnál e szám fogy.

3. A vetőmagnak bizonyos határig sekély elvetése, úgy a kikelt növények számára, mint azok fejlődésének egyenetlenségére és gyorsaságára nézve a legtöbb előnyt nyújtja.

4. A vetőmag legczélyszerűbb elmélyítése a növényfajtól, talajminőségtől és időjárástól függ. Minél kisebb a mag és gumó, minél kedvezőtlenebb az idő a csirázásra és minél kötöttebb a talaj, annál sekélyebb vetést kell alkalmazni.

5. Erőteljesen fejlett csirákkal bíró növényfajoknál a vetés mélysége bizonyos határig a kikelt növények számát nem allerálja.

6. Bizonyos mélység mellett a hozam legnagyobb, sekélyebb vagy mélyebb rakásnál apad.

7. A vetésnek azon mélysége, mely mellett a növények legnagyobb termelési képességüket fejtik ki, növényfaj és talajminőség szerint különböző.

8. Mélyebben fekvő magból kelt növények rendszeren később érnek és gyengébben bokrosodnak, mint a sekélyebbre került mag növényei.

Meg kell még jegyeznünk, hogy nedves klimában, vagy nedves időjárással a sekélyebb; meleg és tulnyomólag nagy

szárazsággal bíró vidéken pedig a mélyebb vetés lesz ajánlatos. A vetés mélysége a fagygyal szemben is figyelmet érdemel, — legalább a rozsszal tett kísérletek azt mutatták, hogy sekély vetés sokkal inkább dacolt a fagygyal, mint a mélyebb.

Elővigyázat tenyésztükok vásárlásánál.

Eltekintve az alak, színezés, tarajképződés, a lábaknak tollas volta, a búb helyes alakjától stb. (ha t. i. búbos fajtáról van szó), a tyukoknál oly testi hibák fordulhatnak elő, melyek a tenyésztésnél többé-kevésbé hátrányos befolyással vannak; és ezen okból, még azon esetben is, ha csak szépségi hibák volnának a tenyésztő által kerülendők.

A tenyésztükok vételénél tehát több körülményre figyelemmel kell lenni. Ily körülmény többi között az, hogy a tenyészkakas körmökkel el legyen látva. Némely kakasnak ugyanis télen át annyira elfagy több vagy kevesebb lábujja, hogy körme leesik róla, mely többé ki nem nő, az elfagyott lábujjak pedig igen megvastagodnak. Az ilyen kakas csak ritkán fog rendeltetésének megfelelni, mert hiányzó körmei folytán nem fog birni biztos támponttal a tyuk tollzatán. Ha a tyuknak hiányzanak körmei, az ugyan nem jó benyomást tesz a szemre, de nem annyira hátrányos, mert rendeltetésének e mellett is megfelelni.

Hiányos tulajdonok, melyek úgy kakasok, mint tyukoknál előfordulhatnak, a görbe mellsont, ferde hát, s — vagy evvel összekötetésben vagy e nélkül — ferdén hordott fark és rövid nyelv.

A görbe mellsont onnan származik, ha a fiatal tyukok zsenge korukban az éjt magasan alkalmazott ülő rudakon töltilik és kora reggel ezekről rohamosan leugrálják, mi által a még puha mellsontjuk meggömbül, mely körülmény kakasnál nem épen határozott káros befolyással van, de a tyuknál már annál károsabb lehet, mert belsejét megszükiti; ennek kikerülése végett ajánlatos a fiatal tyukokat kifejlődtebb korukig éjjel oly helyiségekbe tartani, melyekben ülőrudak nem léteznek s nyughelyöket szalmával megalmozni.

A ferde hát és fark inkább szépségi hibák, de azért sok esetben átörökítettnek s a szemet határozottan sértik.

A rövid nyelv elmaradhatatlan következménye a pip nevezetü betegségnél oly gyakran rosszalt és egészen elvetett, de tudatlanság és a megszokotthoz való ragaszkodás folytán való nyelvőr levágásának. Valamennyi ezen czéltalan nyelvőr levágásánál, rendszeren egy darabka nyelv is elvész, és azon szerencsétlen tyukok, melyek ilyen műtéten átmentek, utoljára csak igen rövid és elvastagodott nyelvvel bírnak, melylyel csak igen nehezen esznek. — (Gallus.)

A gazdasági növények vetési idejének

meghatározására sok intelligens gazda is még nálunk a kalendariumot használja. Kényelmesnek elég kényelmes ez az eljárás és ha az időjárás hasonló respektussal viseltetnék a kalendarium iránt, mint nevezett gazdák, vagy ha az elvetett mag is oly közönnnyel tünné az időjárás szeszélyeit, mint azok, hát nem is lehetne ezen eljárást kifogás alá venni. De tudjuk, hogy míg némely esztendőben már február végén kitavaszkodott és áprilisban már kánikulát érünk, addig más esztendőkben még április elején is hó borítja a földeket s csak májusban kezd tavaszodni. Hogy pedig a növények épen csirázáskor mennyire kényesek az időre, illetőleg a hő fokra, azt Sachs kísérletei bizo-

nyitják, a ki azt találta, hogy a tengerinek legalább 9·1 fok C-ra van szüksége, hogy csirázni képes legyen. A burgundirépa már 9·4 fok alatt szünteti be csirázó képességét, s csak a zab, rozs és a luczerna meg a lóher azok, melyek 5 fok, esetleg valami csekélylyel alantibb fokkal is beérik csirázásukhoz. E számok csak a minimalis hőfokot mondják, mely mellett a csirázás még absolute lehetséges, hogy a vegetációra melyik a legkedvezőbb, azt egy másik kísérlete mutatja Sachsnek, mely szerint: a tengeri csirázása 12—15° C. hő mellett 30—35 nap alatt indult csak meg. 20—22·5 fok mellett 25—30 nap alatt, míg 34—37·5 fok mellett már 7—8 nap alatt vigan folyt a csirázás. E kísérletek eléggé mutatják, hogy mennyire tekintetbe kellene venni a gazdának az időjárást, a vetési idő megállapításánál s mennyire ferde okoskodás és káros könnyelműség a „régis praxis“-ra alapított napokat tartani ebben zsinórmértékül. — (G. L.)

Nagy-enyedi gyümölcsészeti egyesület

közgyűlését 1886. február 14-én tartotta meg elnök dr. Magyar Károly elnökle alatt, ki üdvözölvén a szép számmal megjelent tagokat, az ülést megnyitotta és felkérte Benedek Gábor egyleti titkárt a múlt évi működésről szóló jelentés felolvasására, a miből kiemeltük, hogy tartatott 1 köz- és 2 választmányi ülés, mely ülésekből egy gyümölcsészeti vándortanár lett kérelmezve N.-Enyed székhelylyel, mire azonban ez ideig válasz nem érkezett. A budapesti nemzetközi gyümölcs kiállításon az egyesület 20 faj almával és 21 körtével megjelenvén, kiállítási nagyjelvével lett kitüntetve. Az egyesületnek jelenleg 95 tagja van, még pedig 6 alapító, 2 tiszteletbeli és 87 rendes; — a pénztár bevétele volt 242 frt, kiadása 158 frt 62 kr. s így 1886. évre át lett víve 83 frt 38 kr. A kertészlak építése kerülvén szőnyegre, elhatározatott, hogy a nmlgu ministeriumtól a célból segély kéretik, minek megérkezéig N.-Enyed közönségétől vétetnék fel kölcsön; hogy új kertészlak építtessék-e vagy az egyesületi kert szomszédságában levő ref. kollegium tulajdonát képező ház vásároltassék-e meg? erre nézve a választmány megbizatik egy javaslat előterjesztésével. Élénk eszmecserét szült a gyümölcsök mikénti értékesítése, mely kérdésnek tanulmányozására Mórággy István elnökle alatt, Szalánczy Lőrincz, Dezső Zsigmond és dr. Bartók György személyeikben egy bizottság küldetik ki. Végre elnökül báró Kemény Kálmán főispán ur kéretik fel, mire a közgyűlés véget ért.

Jó alkalom gépészek szerzésére.

A budapesti és vidéki mezőgazdasági és általános gépkezelők egyesülete egyik főfeladatául tűzte a gazdaközönségnek, akár állandó működésre, akár a cséplési időnyre, vagy csupán gépjavitásra is szakértő gépészeket ajánlani; ez által megkíméltetik a géptulajdonos a gépész keresés kellemetlenségétől, a szerződötés vagy alkudozás gondjától, sőt biztosittatik némileg, hogy az egyesület útján teljesen megbizható és szakképzett gépészt szerezhethet, mivel az egyesület csak ilyeneket igyekszik ajánlani tagjai közül. (Az egyesület titkári hivatala Budapest nyár utcza 5. sz. a.) Az iroda folyton előjegyzésben tart a gépészt

bár mely ágában jártas gépészeket így: mozdony, mozgony és fekvőgépvezetőket, szerelőket, kazán és gazdasági kovácsokat, kik egyszersmind okleveles gépkezelők is, továbbá szeszfőzőket, malom gépészeket stb. miodezeket díjtalanul ajánlja és szerződöteti, elhelyezett tagjaiért pedig az erkölcsi felelősséget elvállalja.

Felhívjuk tehát a t. gazdaközönség figyelmét egyesületünk ezen irányu működésére, kérjük vegyék igénybe szolgáltatásunkat, támogassák érdekeiket, szem előtt tartott ezen célunkat és adjanak előnyt a megbizható szakembereknek az ösmeretlenség felett.

Petrich Gyula,
egyleti titkár.

Értesítés pályázati ügyben.

A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet tanári kara által alapított pályadíjra beérkezett két pályamunka közül egyik sem találtatván absolut beccsel bírónak, felhivatnak az ismeretlen szerzők, hogy munkáik visszavétele iránt — a jelszó idézése mellett — intézkedjenek. S minthogy ezen ügyben 1885. évi július hó 28-án ezen lapok terén, december hó 30-án pedig a kolozsvári napi lapokban értesítés adatott, a tanintézeti igazgatóság kijelenti, hogy a beérkezett pályamunkák visszavétele iránt több figyelmzettetést nem tesz közzé. —

Állattenyésztési szabályrendelet.

Kolozsmegye a szarvasmarha- és sertésenyésztés érdekében a következő szabályrendeletet bocsátotta ki:

1. §. Minden község (rend. tan. város), hol közös csorda vagy disznó-nyáj van, köteles minden 60 darab 3 évet meghaladott tehén után egy bikát és minden 40 drb kócza után egy kant tartatni.

Az apa-állatok tartási kötelezettsége alól nem vétetnek ki azon községek (rend. tan. város) sem, melyeknek anyaállatai a fenti minimális számot nem érik el, jogositva vannak azonban más szomszéd községekkel társulni.

A mely község (rend. tan. város) tehén állománya 60—120, két bikát, azon felül minden 60 drb után még egy bikát, 50—90 kóczáig két kant, azon felül 40 darab kócza után egy kant tartozik tartani.

2. §. A megye területén községi (rend. tan. városi) nyájokban, vagy magánosok által díj fizetés mellett csak oly bika és kan használtathatik, mely tenyészigazolvánnyal el van látva.

Tenyész-igazolvány a törvényhatóságtól e végre kiküldött vizsgáló bizottság által az alábbiak szerint megejtendő vizsgálat alapján, a közigazdasági előadó ellenjegyzése mellett adatik ki.

3. §. A vizsgálatok minden évben a közigazdasági előadó által vidékenként megállapítandó időben és székhelyen, egy e végre szolgabírói járasonként (rend. tan. városi területenként) megalakult bizottság teljesíti, mely bizottság elé a községek (rend. tan. város) és magánosok apa-állataikat elővezetni kötelesek.

E bizottság áll:

A törvényhatóság által a szolgabíró (polgármester) elnökle alatt kiküldött 4 tagból és egy állatorvosból.

Érvényes határozathozatalra az elnöklő szolgabíró (polgármester) és közigazgatási előadón kívül két tag jelenléte szükséges, kik közül az egyik az állatorvos vagy más orvos legyen.

A vizsgálat község (rend. tan. város) vagy magánosok kérelmére a szolgabírói székhelyen (rend. tan. városban) időközben is fogantatosíthatatik.

A bizottság tagjai 2 frt napidíjt és kettesével felszámítandó 18 kr. kilometer pénzt kapnak, a résztvevő tisztviselők rendes kiszállási illetményeiket számíthatják fel.

A vizsgálat költségei a büntetés pénzekből fedeztetnek, az uti számlák beérkezésük sorrendjén fizettetnek ki.

4. §. A vizsgálat a tenyésztésre alkalmazandó apa-állatnak testalkatára, netaláni hibáira, korára, egészségére és az illető vidék tenyész érdekeinek fajbeli minőségére terjed ki.

A vizsgáló bizottság a megvizsgált hibás apa-állatot a tenyésztéstől ideiglenesen vagy véglegesen tiltja el.

5. §. A vizsgáló bizottságnak a tenyésztéstől eltöltő határozata ellen az alispánhoz és a közigazgatási bizottsághoz, azonban csakis birtokon kívül, fellebbezhető.

6. §. A tenyész-igazolvány évenként megújítandó.

7. §. Tenyész-igazolvánnyal el nem látott apa-állatot magán tulajdonosok csak saját anya-állataik fedezésére használhatnak, másnak sem pénzért, sem ingyen 2 frttól 50 frtig terjedhető pénzbüntetés terhe alatt nem fedeztetetnek. A kiszabott pénzbüntetés behajthatatlanság esetén 12 órától 5 napig terjedő elzárással változtatandó.

A büntetés mindig kimondandó, ha oly apa-állatról van szó, mely a tenyésztéstől bizottságilag el volt tiltva.

8. §. Két frttól 10 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetettnek azon anya-állat tulajdonosok, kik másnak tenyészigazolvánnyal el nem látott apa-állataival fedeztetnek.

A pénzbüntetés behajthatatlansága esetén 12 órától 24 óráig terjedhető elzárásra változtatandó át.

9. §. Közös legelőkre, vagy egyáltalán oly helyekre, hol közös csordák vagy csürhék legelnek, fél évnél idősebb bikaborju vagy kan kihajtása annyiszor a mennyiszor kiszabandó két frttól 10 frtig terjedhető pénzbüntetés alatt tilos.

A pénzbüntetés behajthatatlanság esetén 12 órától 24 óráig terjedhető elzárásra változtatandó.

10. §. Az előző cikkekbeni hivatalos eljárást a szolgabíró (rend. tan. városban a rendőrkapitány) hivatalból köteles megidítani.

11. §. A közigazgatási előadó, úgy a vizsgáló bizottság mint bármelyik forum határozata ellen előterjesztéssel, s e célból az e tárgyú határozatok vele közlendő.

12. §. Ha apa-állat tartásra kötelezett község (rend. tan. város) a beszerzésre szükséges fedezettel nem bírna, a beszerzési szükségek a közös csordába járó tenyész anya-állatok tulajdonosaira aránylagosan vetendők ki, és közigazgatásilag hajthatók be.

A községnek (rend. tan. városnak) minden esetben joga van az anya-állatok birtokosaitól tenyész-díjakat szedni, ezen díjak azonban csakis tenyész czélokra fordíthatók.

Az ezen cikkely alapján kiírandó rovatok csakis a közigazgatás helybenhagyása után hajthatók be.

13. §. Azon község (rend. tan. város), mely tenyész-igazolvánnyal ellátott apa-állat tartására van kötelezve és a közigazgatási bizottság által kitűzendő záros határidőn belül alkalmas-apaállatot nem szerzett be, köteles a közigazgatási előadó útján hivatalból vásárlandó apa-állatot elfogadni, és a beszerzési árt és költségeket 30 nap alatt közigazgatási végrehajtás terhe alatt megtéríteni.

14. §. Az apa-állatok a legeltetési idő alatt a csordával legelhetnek, máskülönből rendes istállón tartatnak, s azok gondozása és megfelelő takarmányozásáért, úgy szintén az előző cikkekben megírt és a községet illető teendők elmulasztásáért a község előljárója (rend. tan. városban a város-gazda, illetőleg a városi tanács) anyagilag is felelős és ezen szabályrendeletből kifolyó teendők meg nem tartásáért fegyelmi vizsgálat alá vonandók.

15. §. Kihágások elbírálásánál első fokban nagy és kis községek területén az illető járás szolgabírája (Kolozs rendezett tanácsu város területén a rendőrkapitány, vagy a városi tanács által e részben megbízott városi tisztviselő); második fokban megye alispánja; harmad fokban pedig a m. kir. belügy-minister bíraskodik.

16. §. A pénzbüntetésekben befolyt összegek azon része, mely a 3. §. utolsó bekezdésében említett vizsgálati költségek fedezése után fennmarad a megyei alap javára fordítandó.

17. §. Ezen szabályrendelet a ministeri jóváhagyástól számítandó 30 nap alatt minden községnek megküldendő és ez intézkedéssel hatályba lép. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Eladó magoncok.

Kajszin 3 éves áfültetett	1000-re 15 frt, 100-a 1 frt 70 kr.
Alma 2 " "	1000-re 12 frt, 100-a 1 " 40 "
Körte 2 " "	1000-re 14 frt, 100-a 1 " 60 "
Picea excelsa	60-100 ctm. magas darabja 20-35 kr.
Juniperus Virginiana	60-80 ctm. magas drbja 40-50 "
Thuja orientalis	80-120 ctm. magas darabja 20-35 "
Megrendeléseket elfogad a választui gazdaság intézősege Válaszuton, Erdélyben. (2.) (3-3)	

Eladó gőzcséplőgép.

A fogarasi kir. ménesbirtokon egy nyolcz lóerejű még használható állapotban levő Clayton- és Shuttleworth-féle gőzcséplőgép mozgonnyal együtt eladó.

Részletes értesítést a ménesbirtok igazgatóságánál nyerhetni Fogarason, hol a gép is megtekinthető.

(3.) (2-6)

Ménésbirtok igazgatóság.

Az Equitable

életbiztosító társaság New-Yorkban
alapított 1859-ben.

Biztosítási tőke 1884. decz. 31-én 788 993,384 o. é. frt.
A társaság vagyona 1884. decz. 31-én 148 312,910 o. é. frt.
Nyeresémi tartalék 1884. " " 26.733,223 o. é. frt.
Az 1884-ben kötött új biztosítások
összege 216.436,495 o. é. frt.
Az egész nyeresémi a biztosítottak közt osztatik szét.
Minden kötvény három év múlva megtámadhatlanná
válík.

Magyarországi vezérképviselőség

(6.) (2-10)

Budapest Andrassy-ut 12.

Eladó széna, sarju.

Mintegy 200 szekér — vagyis 2000 m.
mázsa — legjobb minőségű réti széna és sarju

eladó

Br. Bánffy Ádámnál Frdélyben — Vá-
laszuton.

Értekezhetni ugyanott a jószágigazgató-
ságnál. (8.) (2-3)

Eladó bikák.

Udvarhelymegye, Szent-Demeter község-
ben (u. p. Nagy-Kend) Ifj. Sperker Fe-
rencz birtokosnál 4 darab 2 éves magyar
faju, jól kifejlett tenyészbika (4.) (3-3)

ELADÓ.

A magyar gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állás-
közvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre.
Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügy-
vezetési iroda: Budapest, papnövelde-utca 6. szám
alatt.

(5-24.)

(1.)

Krocsák G. Emil,
e. ügyvezető.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	100 kilo		1 köb- meter tüzifa	1 kilo marha- hús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j e z á r o k b a n													
Bécs	február	27	metermázsa	850	—	735	790	720	610	—	—	—	—
Budapest	február	27	"	830	—	650	670	655	545	—	—	—	—
Brassó	február	26	hektoliter	670	360	380	350	180	320	275	260	240	36
Deés	február	23	"	600	560	520	—	200	380	620	280	320	24
Fogarás	február	26	"	520	460	320	—	180	320	300	200	210	30
Gyula-Fehérvár	február	20	"	600	525	450	—	235	325	450	155	260	40
Kézdi-Vásárhely	február	18	"	600	500	340	300	170	360	300	90	250	28
Kolozsvár	február	25	metermázsa	770	—	560	—	500	460	500	150	300	38
Maros-Vásárhely	február	25	metermázsa	650	490	490	—	407	390	380	180	310	32
Nagy-Szeben	február	26	hektoliter	560	440	350	310	220	458	200	150	325	35-45
Nagy-Várad	február	23	"	570	462	414	342	212	362	480	150	420	48
Sepsi-Szent-György	február	22	"	640	580	360	240	180	330	300	125	150	32
Szász-Régen	február	25	"	500	380	350	275	175	390	400	220	260	24
Torda	február	20	"	550	400	400	380	200	300	300	30	250	32

Nyomatott Gámán János örökösainél, közép-utca Minorita-épület.